

ant usq; in sempiternū. Et factū est post hec: om̄is ppl̄s post uictoriam uenit ad iher̄im adorare dñm. Et mox ut purificati sunt. obtulerunt om̄s holocausta. et uota et repmissi ones suas; porro uidith uniuersa arma bellica holofernis que dedit illi ppl̄s. et conopeū qđ ip̄a sustulāt: in anathema obliuionis. Erat aut̄ ppl̄s iocundus scđm faciē scōr: ⁊ p tres m̄ses gaudiū huius uictorie celebratū est cū uidith. Post dies aut̄ illos uniuersq; redijt in sua; et uidith magna facta est in bethulia: et p̄larior erat uniuise terre isrl̄. Erat enim uirtuti castitas adiuncta; ita ut nō cognosceret uirum omnib; dieb; uite sue: ex quo defūctus ē manassēs uir eius. Erat aut̄ festis dieb; p̄cedens cū magna gl̄a. Mansit aut̄ in domo uiri sui anno centū quinq; et dimisit abram suam lib̄am. Et defuncta ē: ac sepulta cū uiro suo in bethulia. Luxitq; eam om̄is ppl̄s: dieb; septē. In om̄i aut̄ sp̄atio uite eius nō fuit qui p̄turbaret isrl̄: et post mortē eius annis multis. Dies aut̄ uictorie huius festiuitatis ab hebreis in numero scōr dierum accipitur: et colitur a iudeis ex illo tempore usq; in p̄sentem diem. **Explicit liber uidith.**

Incipit prologus in librum hester.
Librum hester uarijs translationib; constat esse uiciatum: quē ego de archiuis hebreor̄ re-
 leuans. uerbū e uerbo expressius

transuli. Quē librum editio uulgata lacinosus hinc inde uerbor̄ finib; trahit. addens ea que ex tempore dici poterant et audiri; sicut solitum est scolari; disciplinis. sumpto thēmate excogitare. quib; uerbis uti potuit qui iniuriam passus est: uel ille qui iniuriam fecit. Vos autem o paula et eustochium. que et bibliothecas hebreor̄ studiosis intrare. et interpretum certamina comprobastis; tenentes hester hebraicum librum. p̄ singula uerba nr̄am translationē aspiciate. ut possitis agnoscere. me nichil etiā augmentasse addendo: sed fidei testimonio simpliciter sicut in hebreo habetur. hystoriam hebraicam latine lingue tradidisse. Nec affectamus laudes hominum: nec uituperationes expauescimus. Deo enim placere curantes. minas hominū penitus non timemus; qm̄ dissipat deus ossa eor̄ qui hominib; placere desiderant: et scđm apostolum. qui eiusmodi sunt. serui xp̄i esse non possunt. Rufum in libro hester alphabetum ex minio usq; ad retham litteram fecimus diuisis in locis: uolentes scilicet septuaginta interpretum ordinem per hec insinuare studioso lectori. Vos enim iuxta morem hebreor̄ ordinem p̄sequi: etiam in septuaginta editione maluimus. **Explicit prologus. Incipit liber hester.**

A diebus assueti qui regnauit ab in-
 dia usq; ethyopiam. sup centū u-
 ginti septem puincias. qūdo sedit
 in solio regni sui: sūsa ciuitas reg-
 ni eius exordium fuit. Tercio igit̃
 anno impū sui fecit grande conuiu-
 um cunctis pncipib; et pueris suis.
 fortissimus psay et medox inclitis. et
 pfectis puinciar. coram se: ut osten-
 deret diuicias gl̃e regni sui ac mag-
 nitudinē atq; iactantiā potentie sue.
 multo tempe centū uidelicet ⁊ octo-
 ginta dieb;. Cumq; implēntur dies
 conuiuij; inuitauit omnē pplm qui
 inuētus est suis a maximo usq; ad
 minimū: et iussit septem dieb; con-
 uiuiū pparari in uestibulo orti. et
 nēmōnis qd̃ regio cultu et manu cōn-
 situm erat. Et pendebant ex omni
 parte tentoria aerij coloris. et carpa-
 simi. et iacinctim. sustentata funib;
 byssinis ac purpureis; qui eburneis
 circulis inserti erant: et columpnis
 marmoreis fulciebantur. Lectuli q̃
 aurei et argentei sup pauimentū
 smaragdinū et pario stratū lapide
 dispositi erant: qd̃ mira uarietate.
 pictura decorabat. Bibebant aut̃ q̃
 inuitati erant. aureis poculis: et a-
 lys atq; alys uasis. cibi inferebant.
 Vinū quoq; ut magnificentia regna
 dignū erat: habūdans et p̃cipuum
 ponebatur. Nec erat qui nolentes co-
 geret ad bibendū; s; sic rex statuāt.
 pponens m̃sis singulos de pncipib;
 suis: ut sumeret unquisq; qd̃ uell;
 Nastihi quoq; regina fecit conuiu-
 um feminax in palatio ubi rex as-

suetus manere consueuāt. Itaq; die
 septimo cū rex eēt hylarior. et post
 nimīā potationē incaluisse mero;
 p̃cepit maumam. et bazatha. et arbo-
 na. et bagatha. et zarath. ⁊ abgatha.
 et charcas. septem eunuchis qui in
 conspectu eius ministrabāt; ut intro-
 ducerēt reginā uasthi coram rege. po-
 sito sup caput eius diademate: ut
 ostenderet cunctis pplis et principib;
 illius pulchritudinē. Erat enim pul-
 chra ualde. Que renuit: et ad regis
 impū qd̃ p eunuchos mandauerat.
 uenite contempserat. Unde iratus rex
 et nimio furore succensus. interroga-
 uit sapientes q̃ ex more regio semp
 ei aderant. et ulox faciebat cuncta
 consilio. scientiū leges ac iura ma-
 ior; erant aut̃ p̃mi et pximi. char-
 sena. et sechar. et admatha. et thar-
 sis. et mares. et marsana. et manu-
 cha. septē duces psay atq; medox. q̃
 uidebant faciē regis. et primi post
 eum residere soliti erant: cui senten-
 tie uasthi regina subiaceret. que as-
 sueti regis impū qd̃ per eunuchos
 mandauerat. face noluisse. Respo-
 ditq; manucha: audiente rege atq;
 pncipib;. Non solum regem lesit re-
 gina uasthi: s; et om̃s pncipes et
 p̃lōs qui sunt in cunctis puincis
 regis assueti. Egredietur enī sermo
 regine ad om̃s mulieres ut cōtemp-
 nant uiros suos: et dicant. Rex as-
 suetus iussit ut regina uasthi int̃-
 ret ad eū: et illa noluit. Atq; hoc ex
 emplo: om̃s pncipū conuges psay
 atq; medox. parupendent imperia

ut eis placuerat compositae. de trichimio feminay ad regis cubiculū trāsibant. Et que intrauerat uespe. egrediebatur mane; atq; inde in sedas edes deducebantur: que sub manu sasagazi eunuchi erant. qui cōcubinis regis p̄sidebat. Nec habebat potestatem. ad regem ultra redeundi: nisi uoluisset rex. et eam uenire iussisset ex noīe. Cuoluto autē tempore p̄ ordine. instabat dies quo hestilia abiahel fr̄s mardochei quam sibi adoprauerat in filiam: intrare deberet ad regem. Que n̄ que siuit muliebri cultū: s; quecūq; uoluit egeus eunuchus custos uirginū. hec ei ad ornatū dedit. Erat enim formosa ualde: et incredibili pulchritudine. omnium oculis gratiosa et amabilis uidebatur. Ducta est itaq; ad cubiculū regis assueti. mēse decimo qui uocatur rebech: septimo āno regni ei. Et amauit eam rex plus q̄ om̄s mulieres: habuitq; gratiā et misericordiam corā eō sup om̄s mulieres. Et posuit diadema regni in capite eius: fecitq; eam regnare ī loco uashti. Et iussit conuiuū p̄pari p̄ magnificū cunctis p̄ncipib; et seruis suis: p̄ conuictione ⁊ nuptijs hester. Et dedit requiē uniuersis puincis: ac dena largitus ē iuxta magnificentiā p̄ncipalem. Cūq; et sedo querebantur uirgines et congregarentur: mardocheus manebat ad regis ianuā. Flectum p̄diderat hester patriam et p̄lm suum: iuxta mandatū eius. Quicquid enim ille p̄cipiebat

obseruabat hester: et ita cuncta faciebat. ut eo tempore solita erat quoeam paruulā nutrebat. Co igitur tempore quo mardocheus ad regis ianuam morabatur: irati sunt bagathan et thares duo eunuchi regi. qui iamtores erant. et in p̄mo palatii limine p̄sidebant: uolueruntq; ī regem insurgere. et occidere eum. Ad mardocheū nō latuit. Sciatinq; nūciauit regine hester: et illa regi ex noīe mardochei. qui ad se rem detulerat. Quesiūt et inuentū: et appensus est uterq; eorū in patibulo. Mandatū q; hystoriz: et annalib; traditū corā

Post hec rex assueti **III** regē. exaltauit aman filiū amadathi qui erat de stirpe agag: et posuit solum ei sup om̄s principes q̄s habebat. Cunctiq; serui regis qui in forib; palatii uersabantur. flectebant genu: et adorabant aman. Sic enim eis p̄cepit impator. Solus mardocheus nō flectebat genu: neq; adorabat eum. Cui dixerunt regis pueri: qui ad fores palatii p̄sidebant. Cur p̄ter ceteros nō obseruas mandata regis. Cumq; hoc crebrius dicerent. et ille nollet audire: nuntiauerūt aman: scire cupientes utrū pseueraret in sententia. Dixit enim eis: se eē iudeum. Ad cū audisset aman. et exp̄m̄to p̄basset qd mardocheus nō sibi flecteret genu: nec se adoraret: iratus ē ualde. Et p̄ nichilo dux in unū mardocheum mittere ianus suas: audierat enī quod eēt gentis iudee: ma-

gis quoque uoluit omnem iudeorum qui
erant in regno assueri perdere nationem.
Mense primo cuius uocabulum
est nisan. anno duodecimo regni
assueri. missa est sors in urnam que
hebraice dicitur phur. coram aman.
quo die et quo mense. gens iudeorum
deberet interfici. Et exiit mensi
duodecimo: qui uocatur adar. Dixitque
aman: regi assuero. Est uisus pro omni
prouincias regni tui dispersus. et a se
mutuo sepatus. nouis utens legibus
et ceremoniis: insuper et regis scita
contempnens. Et optime nosti: quod non
expediat regno tuo. ut insoleat pro
licentiam. Si tibi placet: decerne ut
peat: et decem milia talentorum apponam
archatrys gaze tue. Tulit ergo
rex anulum quo utebatur de manu
sua: et dedit eum aman filio amada-
thi. de progenie agag. hosti iudeorum. Di-
xitque ad eum. Argentum quod polliceris
tuum sit: de populo age quod tibi pla-
cet. Vocatique sunt scribe regis mense
primo nisan. tridecima die eiusdem
mensis: et scriptum est ut iussit aman
ad omnes satrapas regis. et iudices. pro
uinciarum diuersarumque gentium. ut queque
gens legere poterat et audire. pro uari-
etate linguarum: ex nomine regis
assueri. Et littere signate ipsi anulo
misse sunt pro cursores regis ad uni-
uersas prouincias suas: ut occiderent
atque deleterent omnes iudeos a puero
usque ad senem. paruulos et mulie-
res. uno die. hoc est tridecimo. mensi
duodecimo qui uocatur adar: et bo-
na eorum diripent. Summa autem epistolarum

fuit hec: ut omnes prouincie scirent. et pro-
pararent se ad predictam diem. Festi-
nabantque cursores qui missi erant:
explere regis imperium. Statimque in
suis pependit edictum a rege. et a
man celebrante conuiuium: et cunctis
iudeis qui in urbe erant. flentibus.

Oue cum audisset mardocheus. scdit uestimenta sua.
et indutus est sacco. spargens cinerem
capiti: et in platea medie ciuitatis
uoce magna clamabat. ostendens ama-
ritudinem animi sui: et hoc euulatu-
usque ad fores palatii gradiens. Non
enim erat licitum: indutum sacco aula
regis intrare. In omnibus quoque pro-
uinciis. oppidis ac locis. ad que crude-
le regis dogma peruenerat: plangens
ingens erat apud iudeos. ieiunium
ululatus. et fletus. sacco et cinere
multis prostrato uentibus. Ingressae
sunt autem puellae hester. et eunuchi:
nuntiaueruntque ei. Quod audiens: con-
sternata est. Et uestem misit: ut ab-
lato sacco indueret eam. Quam accipere
noluit. Accititque atque eunuchum quem
rex ministrum ei dederat: precepit ut
iret ad mardocheum: et disceret ab eo
cur hoc faceret. Egressusque atque iuit
ad mardocheum: stans in platea ci-
uitatis. ante ostium palatii. Qui in-
dicauit ei omnia que acciderant: quod
modo aman permisisset ut in thesau-
ros regis. pro iudeorum nece inferret ar-
gentum. Exemplar quoque edicti quod
pendebat in suis dedit ei ut regi-
ne ostenderet: et moneret eam ut in-
traret ad regem: et deprecaretur eum

pro iplo suo. Regressus athac: nuntiavit hester omnia que mardocheus dixerat. Que respondit ei: et iussit ut diceret mardocheo. Omnis seruit regis et cuncte que sub ditione eius sunt noxunt punitie; qd' siue uir siue mulier non uocatus, interius atriu regis intrauerit, absq; ulla cunctatione statim interficiat: nisi forte rex aurea uirgam ad eum tendentem p signo clementie, atq; ita possit uiuere. Ego igitur quom ad regem intrare potero, que triginta iam dieb; no sum uocata ad eum. Qd' cum audisset mardocheus: tursum mandauit hester, dicens. Ne putes qd' aiam tuam tantu liberes: quia in domo regis es, p cunctis iudeis. Si eni nunc silueris; p aliam occasione libabuntur iudei: et tu et domus patris tui pibitis. Et quis nouit utrum idcirco ad regnum ueneris, ut in tali tempe parareris? Rursuq; hester hec uerba mardocheo mandauit. Vade et congrega omis iudeos quos in suis repereris: et orate p me. No comedatis neq; bibatis trib; dieb; et trib; noctib;: et ego cum ancillis meis simul ieiunabo. Et tunc ingrediar ad regem contra legem faciens inuocata: tradensq; me morti et pculo. Fuit itaq; mardocheus: et fecit omnia que ei hester pcepit.

Die autem tertia induta est hester regalib; uestimtis: et stetit in atrio domus regie, qd' interius erat contra basilicam regis. At ille sede-

bat sup solum suu in consistorio palatii: contra ostiu domus. Cumq; uidisset hester regina stante; placuit oculis eius, et extendit contra eam aurea uirgam, qua tenebat manu. Que accedens: osculata e summa tem uirge eius. Dixitq; ad eam rex. Quid uis hester regina? Que est peticio tua? Etiam si dimidia partem regni petieris: dabitur tibi. At illa respondit. Si placet regi; obsecro ut uenias ad me hodie et amantecum: ad conuiuui qd' parauit. Statimq; rex. Vocate inquit aman cito: ut hester obediat uoluntati. Venerunt itaq; rex et aman ad conuiuui: qd' regina eis pauerat. Dixitq; ei rex: postqm unu biberat habundanter. Quid petis ut detur tibi, et p qua re postulas? Etia si dimidiam partem regni mei petieris: impetrabis. Cui respondit hester. Peticio mea et pces: iste sunt. Si ueni in gram in conspectu regis, et si regi placet ut det mi qd' postulo, et mea impleat petitionem; ueniat rex et aman ad conuiuui qd' parauit eis: et cras apiam regi uoluntate mea. Egredius e itaq; aman die illo: letus et alacer. Cumq; uidisset mardocheum sedente ante fores palatii, et no solum no assurrexisse sibi, s; nec motu quide de loco sessionis sue: indignatus e ualde. Et dissimulata ira reuersus in domu suam, conuocauit ad se amicos, et zares uxore sua; et exposuit illis magnitudine diuitiarum suarum, filiorumq; turba: et quanta

eum gl'a sup om's pncipes et seruos suos rex eleuasset. Et post hec ait. Regina quoq; hester nullū alium uocauit cū rege ad conuiuū p̄ter me: apud quam etiā cras cū rege pransurus sum. Et cū hec omnia habeam; nichil me habere puto qm̄ diu uideo mardocheū uideum. sedentē ante fores regias. Responderūtq; ei: zares uxor eius. et ceteri amici. Iube pari excelsam trabem. habentē altitudinis qinquaginta cubitos; et dic mane regi ut appendatur mardocheū sup eam: et sic ibis cū rege lectus ad conuiuū. Placuit ei consilium: et iussit excelsam pari crucem. **VI**

Doctem illam dixit rex insomne: iussitq; sibi afferi hystorias. et annales priorū temporū. Que cū illo p̄sente legerentur: uentum est ad illum locum ubi scriptū erat. quomodo nuntiasset mardocheus insidias bagathan et thares eunuchorū regem assuerū uigulare cupientū. Quod cum audisset rex: ait. Quid p̄ hac fide honoris ac p̄miū. mardocheus consecutus ē. Dixeruntq; ei serui illius: ac ministri. Nichil omnino mercedis accepit. Statimq; rex. Quis ē inquit in atrio. Aman q̄ppe interiū atrium domus regie intrauerat; ut suggererēt regi ut iuberet mardocheum affigi patibulo: qd' ei fuerat p̄paratum. Responderūtq; pueri. Aman stat in atrio. Dixitq; rex. Ingrediat̄ur. Cumq; eēt ingressus: ait illi. Quid debet fieri uiro. quē rex honorare desiderat? Cogi-

tans aman in corde suo. et reputans qd' nullū alium rex nisi se uellet honorare: respondit. Homo quem rex honorare cupit. debet indui uestib; regis. et imponi sup equū qui de sella regis est. ac accipe regium dyadema sup caput suum; et p̄mus de regis p̄ncipib; ac tyrannus teneat equū eius: et p̄ plateas ciuitatis incedens clamet. et dicat. Sic honorabitur: quēcumq; rex uoluerit honorare. Dixitq; ei rex. Festina; et sumpta stola et equo fac ut locutus es mardocheo uideo: qui sedet ante fores palatii. Caue: ne quicq̄m de hys que locutus es p̄termittas. Tulit itaq; aman stolam et equū; indutumq; mardocheū in platea ciuitatis et impositū equo. p̄debat: atq; clamabat. Hoc honore condignus est: quēcumq; uoluerit rex honorare. Reuersusq; est mardocheus ad ianuam palatii: et aman festinauit ire in domū suam. lugens et coopto capite. Attrahitq; zares uxori sue et amicis: omnia que euississent sibi. Cui responderūt sapientes quos habebat in consilio: et uxor eius. Si de semine uideorū est mardocheus ante quem cadere cepisti: nō ei poteris resistere: sed cades in conspectu eius. Adhuc illis loquentib; uenerūt eunuchi regis: et cito eum ad conuiuū qd' regina pauerat p̄gere compulerūt. **VII**

Intrauit itaq; rex et aman: ut biberent cū regina. Dixitq; ei rex etiā in secūdo die: postq̄m uino incalue-

est perat sua hester: et q̄
Etiam si dicitur regem
nem perieris: impetibus ad
respondit. Si uero q̄m
is rursus oret: et si rursus
michi anima pro qua uo
in meū. p̄ quo dicitur. Certe
simus ego et q̄s: ut in
ut ingredietur: et peruenit.
mā in seruos et famulas
remittit: etq; colorabile malū
tatis tractetur. Hinc autem
in dicit: cuius crudelitas rō
regem. Respondensq; rex al
dicit. Quis est iste et cui po
tuit hoc audeat facere? Dicit
iste. Hester et tumulus rō
mā: iste est aman. Qd' ille
tū dicit oblatum: mīnam
s. ut rōne ferre nō sūmā.
cū interire rōnes: et de bon
mā ueniat in uari aduerso
hō. Aman quoq; surrexit: ut
p̄tē hōre regiam. p̄ amma
hōre: et rōne: a rege p̄mū
mā. Et cū rōnes eēt de u
mā: cōsilia de interalle m
p̄mū: rōne: aman super
hō: cōsilia: et quo ia eēt hō
hō: aman regis: uolo op
me p̄tere: in domo ma
hō: aman de ore regis: cōra
hō: aman: rōne: aman: et
p̄mū: aman: aman: aman: aman
aman in mōsello regis. Cū leg
p̄mū: aman: aman: aman: aman
aman: aman: aman: aman: aman
aman: aman: aman: aman: aman

rat. Que est petitio tua hester. et quid
uis fieri. Etiam si dimidiam regni
mei partem petieris: impetrabis. Ad
que illa respondit. Si inueni gratiam
in oculis tuis o rex. et si tibi placet:
dona michi animam pro qua rogo:
et ipsum meum pro quo obsecro. Tradi-
ti enim sumus ego et populus meus: ut con-
teramur. uigulemur. et pereamus.
Atque utinam in seruos et famulas
uenderemur: eeterque tolerabile malum:
et gemens tacerem. Hunc autem
hostis noster est: cuius crudelitas redu-
dat in regem. Respondensque rex as-
suerus: ait. Quis est iste et cuius po-
tentie. ut hec audeat facere. Dixit
que hester. Hostis et inimicus nost-
rissimus: iste est aman. Quod ille
audiens. ilico obstupuit: iultum
regis ac regine ferre non sustinens.
Rex autem surrexit iratus: et de loco
communi intrauit in ortum arboribus
constitit. Aman quoque surrexit: ut
rogaret hester reginam pro anima
sua. Intellexit enim: a rege patulum
sibi malum. Qui cum reuersus esset de or-
to nemoribus: conficito. et intrasset con-
uuium locum: repperit aman super
lectulum corruisse. in quo iacebat he-
ster: et ait. Etiam reginam uult op-
primere me presente: in domo mea.
Secundum uerbum de ore regis exierat:
et statim operuerunt faciem eius. Dix-
itque arborea: unus de eunuchis qui
stabant in ministerio regis. Cum lig-
num quod pauperat mardocheo qui lo-
catus est pro rege. statim in domo aman:
habens altitudinis quinquaginta

cubitos. Cui dixit rex. Appendite eum
in eo. Suspendusque est itaque aman
in patibulo quod pauperat mardocheo:
et regis ira quieuit. **VIII**

Die illa dedit rex assuerus hester
regine domum aman aduersarij
iudeorum: et mardocheus ingressus est
ante faciem regis. Confessa est enim
ei hester: quod esset patruus suus. Tu-
lit itaque anulum rex quem ab aman
recipi iusserat: et tradidit mardo-
cheo. Hester autem constituit mardoche-
um: super domum suam. Hec hys con-
tenta. prostratus ad pedes regis. fleuit
que: et locuta ad eum. orauit ut ma-
liciam aman agagite et machina-
tiones eius pessimas. quas excogi-
tauerat contra iudeos: iuberet ir-
ritas fieri. At ille ex more sceptrum
aureum prehendit manu: quo signum
clementie monstrabatur. Illaque con-
surgens stetit ante eum: et ait. Si pla-
cet regi. et inueni gratiam in oculis
eius. et de peccato meo non er uideatur
esse contraria: obsecro. ut nouis epistolis
ueteres aman littere insidiatoris
et hostis iudeorum. quibus eos in cune-
tis regis puuitus prope preceperat:
corrigantur. Quomodo enim potero
sustinere. necem et infectionem populi
mei. Responditque rex assuerus hester
regine: et mardocheo iudeo. Domum
aman concessi hester. et ipsum iussi
affigi cruci: quia ausus est manum
mittere in iudeos. Scribite ergo iude-
is sicut uobis placet ex regis nomine:
signantes litteras anulo meo. Hec
enim consuetudo erat: ut epistolis

que ex regis noīe mittebant. et illi
 anulo signate erant. nemo aude-
 ret contradicere. Accitisq; scribis.
 et libratīs regis. erat autē tempus
 terciū mēsis qui appellatur siban. uī-
 cesima tertia illius die. scripte sūt
 epīle ut mardocheus uoluerat. ad
 iudeos et ad pīncipes. pcuratoresq;
 et iudices. qui centū iuginti septē
 puuntis. ab india usq; ethyopiā
 p̄fitebāt. puuntie atq; prouintie.
 p̄lo atq; poplo. iuxta linguas et
 litteras suas. et iudeis. ut legere
 poterant et audire. Ipseq; epīle que
 ex regis noīe mittebantur. anulo ei
 obsignate sunt. et misse p̄ uereda-
 rios. qui p̄ omīs puuntias discurre-
 res. ueteres litteras nouis nuncijs
 p̄uenirent. Quib; impauit rex. ut
 conueniret iudeos p̄ singulas cū-
 rates. et in unū p̄cipere congrega-
 re. ut starent p̄ animab; suis. et
 suos omīs inimicos cum conuigib;
 ac liberis suis et uniuersis domib;
 interficerent. atq; deleterent. Et cōsti-
 tuta est p̄ omīs puuntias una ul-
 tionis dies. id est tēciadecima die
 mēsis duodecimi adar. Sūmag; epi-
 stole fuit. ut in omīb; terris ac po-
 pulis qui regis assueri impio sub-
 iacebant. notum fieret paratos eē
 iudeos. ad capiendā uindictam de
 hostib; suis. Egressiq; sunt uereda-
 rī. celeres nuntios preferētes. Et
 edictum regis. pependit in suis.
 Mardocheus autē de palatio et de
 conspectu regis egrediens. fulgebat
 uestib; regis. iacinctinis uidelicet

et aerinis. coronam aureā portans
 in capite. et amictus serico pallio
 atq; purpureo. Omnisq; ciuitas
 exultauit. atq; letata ē. Iudeis autē
 noua lux orti uisa est. gaudiū ho-
 nor et tripudiū apud omnes p̄los
 urbes atq; omīs puuntias. quocūq;
 regis p̄cepta ueniebant. mira exul-
 tatio. epule atq; conuiuia. et festus
 dies. in tantum ut plures altius
 gentis et secte. eorū religioni et ceri-
 monijs iungerentur. Grandis enī
 cunctos iudaei noīs terror inuase-
 ritur duodecimi mēsis. **IX** rat.
 quē adar uocari ante iam dixim;
 tēciadecima die. quando cunctis
 iudeis infectio parabatur. Hoste
 eorū insidiabantur sanguini. uerba
 uice uidei supiores eē cepunt. et se-
 de adūsarius uindicare. Congrega-
 tiq; sunt p̄ singulas ciuitates. op-
 pida et loca. ut extenderēt manū
 contra inimicos et p̄secutores suos.
 Nullusq; ausus ē resistere. eo qd
 omīs p̄los magnitudinis eorū formi-
 do penetraret. Nam et puuntiarū
 iudices. duces et pcuratores. oīsq;
 dignitas que singulis locis et opib;
 p̄erat. extollebant iudeos timore
 mardochei. quē p̄ncipem esse pala-
 ti. et plurimū posse cognouerāt.
 Fama quoq; noīs eius crescebat con-
 die. et p̄ cunctoz ora uoluerat. Itaq;
 p̄cusserunt iudei inimicos suos pla-
 ga magna. et occiderūt eos. reddē-
 tes eis quod sibi pauerant facere.
 in tantum ut etiā in suis quigen-
 tos uiros interficerent. extra decem

filios aman agagite hostis iudeoru.
 Quorū ista sunt nōia. Pharsandatha.
 delphon. et esphara. et phoroata. et
 adalia. et aridatha. et ephermesta. et
 arisai. et aridai. et uarathā. Quos
 cum occidissent: p̄das de substantiis
 eorū agere noluerūt. Statimq; nu-
 merus eorū qui occisi erant in susis:
 ad regem relatus ē. Qui dixit regi-
 ne. In urbe susis infecerē iudei quī-
 gentos uiros: et alios decem filios
 aman. Quantam putas eos exerce-
 re cedem. in uniuersis puinctis. Quid
 ultra postulas. et quid uis ut fieri
 uideam. Cui illa respondit. Si re-
 gi placet: detur potestas iudeis. ut
 sicut fecerunt hodie in susis. sic et
 faciant cras: et decem filij aman in
 patibulis suspendantur. Precepitq;
 rex: ut ita fieret. Statimq; in susis
 pependit edictum: et decē filij aman
 suspensi sunt. Congregatis iudeis
 quartadecima die m̄sis adar. infec-
 ti sunt in susis trecenti uiri: nec eorū
 ab illis direpra ē substantia. Sed et
 p̄ om̄is puinctas que ditioni regis
 subiacebant. p̄ animalibus suis stererēt
 iudei. infectis hostibus: et p̄secutoribus
 suis: in tantū ut septuaginta quinque
 milia occisoz impleerentur: et nullū
 de substantiis eorū quicquā contin-
 geret. Dies autē tridecim̄ m̄sis
 adar. unus apud om̄s infectoris
 fuit: et quartodecimo die cedere de-
 fuerunt. que constituerēt eē sollemp-
 nē. ut in eo om̄i deinceps tempe.
 uacarent epulis. gaudio atq; con-
 uiuiis. At hy qui in urbe susis ce-

dem exercuerant: tridecimo et q̄rto
 decimo die eiusdem m̄sis. in cede uisa-
 ti sunt. Quintodecimo autē die pec-
 tere desierunt: et idcirco eundē diem
 constituerēt sollempnē. epulaz atq;
 leticie. Hy uō qui in oppidis n̄ mu-
 ratis ac uillis morabantur. quartū
 decimū diem m̄sis adar. conuiuioz
 et gaudiū decreuerunt: ita ut exul-
 tent in eo. et mittant sibi mutuo par-
 tes epulaz et ciboz. Scripsit itaq;
 mardocheus hec om̄ia. et litteris cō-
 phensa misit ad iudeos qui in oib;
 regis puinctis morabantur. tam in
 uicino positos qm̄ p̄cul: ut quartā
 decimā et quintadecimā diem m̄-
 sis adar. p̄ festis suscipent. et reuer-
 tente semp̄ anno sollempni honore
 celebrarent. quia in ip̄is diebus se-
 ulsi sunt iudei de inimicis suis. et
 luctus atq; tristitia in hylaritatē
 gaudiūq; com̄isa sunt: eēntq; dies
 isti epulaz atq; leticie. et mitterent
 sibi inuicē ciboz partes. et paup̄ibus
 munuscula largirentur. Suscep̄erūt
 q; iudei in sollempnē ritum cuncta
 que eo tempe facere cepant: et que
 mardocheus litris facienda man-
 dauerat. Aman enī filiū amadathi
 stirpis agag. hostis et adūsarius
 iudeoz. cogitauit contra eos malū.
 ut occideret eos atq; deleret: et misit
 phur. qm̄ n̄sa lingua uiratur in sor-
 tem. Et postea ingressa ē hester ad
 regem obsecrans. ut conatus ei lit-
 teris regis irriti fierent: et malum
 qd̄ contra iudeos cogitauerat. reu-
 teretur in caput ei. Deniq; et ip̄m

datum est dominus populi sui: ac misericors hereditatis sue. Et observabuntur dies isti in mense adar quattuordecima et quindecima die eiusdem mensis. cum omni studio et gaudio. in unum populi ceterum congregati: in cunctas deinceps generationes populi israel. **XI**

Anno quarto regnantibus ptholomeo et cleopatra. attulerunt doctus sicarius qui se sacerdotem et leuiticum generis ferebat. et ptholomeus filius eius. hanc epistolam. phurim: quam dixerunt interpretati fuisse. ulimachum ptholomei filium. in iherosolymis. Hoc quoque principium erat in editione vulgata: quod nec in hebreo nec apud ullum fertur interpretum. Anno scilicet regnante artaxerxe maximo prima die mensis mensis. vidit somnium mardocheus filius iairi. filii semei. filii cis. de tribu beniamin. homo iudeus qui habitabat in urbe susis: vir magnus et in primis aule regie. Erat autem de eo numero captiuorum: quos transtulit nabuchodonosor rex babilonis de iherosolymis. cum iechonia rege iudee. Et hoc eius somnium fuit. Apparuerunt voces et tumultus et tonitrua et tremotus: et conturbatio super terram. Et ecce duo dracones magni patiebantur contra se ad plium: ad quorum clamorem cuncte concitate sunt nationes: ut pugnarent contra gentem iustorum. fuitque dies illa tenebrarum et discriminis. tribulationis. et angustie: et ingens formido super terram. Conturbataque est gens iustorum timendum mala sua. et preparata ad mortem: clamauerunt ad

dominum. Et illis uociferantibus. fons paruus creuit in fluvium maximum: et in aquas plurimas redundauit. Lux et sol ortus est: et humiles exaltati sunt. et deuorauerunt iniquos. Et cum uidisset mardocheus. et surrexisset de stratu: cogitabat quid deus facere uellet: et fixum habebat in animo. scire cupiens quid significaret somnium.

Morabatur autem eo tempore **XII** in aula regis: cum bagatha et thara eunuchis regis. qui ianitores erant palatii. Cumque intellexisset cogitationes eorum. et curas diligenter prouidisset: didicit quod conarentur in regem artaxersem manum mittere: et nunciauit super eo regi. Qui de utroque habita questione: confessos duce uellit ad mortem. Rex autem: quod gestum erat scripsit in commentariis. Sed et mardocheus: rei memoriam litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula palatii moraretur: daretur ei per delationem muneribus. Aman uero filius amadathi bugenus erat gloriosissimus coram rege: et uoluit nocere mardocheo et populo eius: per duobus eunuchis regis qui fuerant intercepti. Huc usque premium. Que secuta sunt. in eo loco posita erant. ubi scriptum est in uolumine. et diripuerunt bona uel substantias eorum: que in sola uulgata editione reperimus. Epistola autem hoc exemplar fuit. **XIII**

Rex maximus artaxerxes. ab india usque ethiopia centum uiginti septem punctarum principibus et ducibus. qui eius impio subditi sunt: salute

Omniaq; loca in quib; ante letari
 confueuerat. crinum laceratione
 compleuit: et deprecabatur dñm dñm
 isrl. dicens. Dñe mi qui rex nr es.
 solus. adiuua me solitariam: & cui
 pter te nullus auxiliator est alius.
 Periculū meū: in manib; meis ē.
 Audiuī a patre meo qd tu dñe tu
 lisses isrl de cunctis gentib; et pa
 tres nrōs ex omnib; retro maiorib;
 suis: ut possiderēs hereditatē sem
 piterñā: fecistiq; eis sicut locutus
 es. Peccauim; in conspectu tuo; et
 idcirco tradidisti nos in manū im
 micōz nrōz: coluim; enim deos eoz.
 Iustus es dñe. Et nūc nō eis suffi
 cit qd durissima nos opprimūt ser
 uitate; s; robur manūū suaz. ydo
 loz potentie deputantes. uolunt tua
 mutare. pmissa. et delēte hereditatē
 tuā. et claudere ora te laudantiū.
 atq; extinguere glām templi et al
 taris tui: ut apiant ora gentiū. &
 laudent ydolorū fortitudinē. et pā
 cent carnalē regem in sempiternū.
 Ne tradas dñe sceptrū tuum hys
 qui nō sunt. ne rideant ad ruinā
 nrām; s; conuēte consiliū eoz sup
 eos: et eum qui in nos cepit seuire.
 dispe. Nemento dñe. et ostende te
 nobis in tempe tribulationis nrē:
 et in da fiduciam dñe rex deoz. et
 uniuēse potestatis. Tribue sermo
 nē compositū in ore meo in conspe
 ctu leonis: et transfer cor illius in
 odium hostis nrī: ut ipse pereat. et
 ceteri qui ei consentiunt. Nos autē
 libera manu tua; et adiuua me

nullū alium habentē auxiliū nisi
 te dñe. qui habes omnū scientiā:
 et nosti quia oderim glām iniquoz.
 et detester cubile incircumcizoz. et
 omnis alienigene. Tu scis necessita
 tem meā. qd abhominer signū sup
 bie & glē mee qd est sup caput meū
 in dieb; ostentatōis mee: & detester
 illud quasi pannū menstruātē. et
 nō portem in dieb; silentij mei; et
 qd nō comederim in mīsa aman. nī
 michi placuerit conuiuū regis. et
 nō hiberim uinū libaminū: et nū
 quā letata sit ancilla tua ex quo h
 translata sum usq; in p̄sentem di
 em. nisi in te dñe ds abrahā. Ds
 fortis sup om̄s. exaudi uocem eoz
 qui nullam altiam spem habent; &
 libā nos de manu iniquoz: & erue
 me a timore meo. Hec quozq; addita
 reperi: in editione uulgata. **XV**

Et mandauit ei. haut dubium
 quin mardocheus hester: ut i
 grederecur ad regem. et rogaret pro
 plo suo. & p patria sua. Memoz esto
 inquit diez humilitatis tue. quom̄
 nutrita sis in manu mea: qā aman
 scds a rege. locutus ē contra nos in
 mortē. Et tu inuoca dñm: & loquere
 regi p nobis: et libā nos de morte.
 Necnō et ista que subdita sunt: in
 editione uulgata reperi. Die autē
 ticio deposuit uestimta ornat; sui:
 et circūdata ē glā sua. Cūq; regio
 fulgeret habitu; et inuocasset om̄
 um rectorem et saluatōrē dñm: as
 sumpsit duas famulas. Et super
 unam quidē innitebatur. quasi p

maculans. pegrinus a nobis suscep-
tus ē: et tantam in se exptus huma-
nitatem ut pater n̄r uocaretur. et
adoraretur ab om̄ib; post regē sc̄ls.
Qui in tantū arrogantiē tumore
sublatus ē: ut regno nos puare ni-
teretur. et sp̄u. Nam mardocheū cui
fide et b̄nificiis uniuimus. et consortē
regni n̄r hester. cū omni gente sua.
notus quib;dam atq; inauditis ma-
chimis expetiuit in morte; hoc cogi-
tans. ut illis infectis insidiaretur
n̄r solitudini. et regnū p̄lay trāffer-
ret in macedones. Hos autē a pesti-
mo mortaliū. uideos neci destinatos
in nulla penitus culpa repperim; s;
ē contrario iustis utentes legib;. et
filios altissimi et maximū sempq; ui-
uentis dei: cui beneficio et patrib;
n̄ris et nobis regnū est traditū. et
usq; hodie custoditur. Unde eas lit-
teras quas sub noīe n̄r ille direxat.
sciatis ēē irritas; pro quo scelere an-
te portas hui; urbis id est susis. r̄ ip̄e
qui machinatus ē. et omnis cogna-
tio eius pender in patibulis: nō no-
bis s; deo ei reddente qd̄ meruit. Hoc
autē edictū quod nunc mittimus in
cunctis urbib; p̄ponatur: ut liceat
iudeis uti legib; suis. Quib; debetis
ēē am̄iculo. ut eos qui se ad necem
eor̄ parauerāt possint iustificare: et̄ia
decima die m̄sis duodecimi. qui uo-
catur adar. Hanc enī diem om̄ps
d̄s meroris et luctus: eis uertit in
gaudiū. Unde et uos inter ceteros
dies festos hunc habetote diem. et
celebrate eum cū omni leticia; ut 4

in posterū cognoscant om̄s qui fidelit-
p̄s obediunt. dignam p̄ fide recipere
mercedem: qui autē insidiantur reg-
no eor̄. perire p̄ scelere. Omnis autē p̄-
uincia et ciuitas que noluerit sol-
lemnitatis hui; esse particeps. gla-
dio et igne pereat; et sic deleatur:
ut n̄ solum hominib; s; etiā besti-
is in uia sit in sempiternū. pro ex-
emplo cōtemptus et inobedienciē.

**Explicit liber hester. Incipit primus
prologus i librum iob.**

Iogor p̄ singulos scriptu-
re diuine libros. ad uisa-
tior respondere maledi-
ctis. qui interpretatiōe meā. rephē-
sione septuaginta interpretū crimi-
nantur; quasi nō et apud grecos a-
quila simachus et theodotion. uel ū-
bum ex ūbo. uel sensum ex sensu. uel
ex utroq; cōmixtum et medie tem-
poratū genus translationis exp̄sse-
runt. et om̄ia ueteris instrum̄ti uo-
lumina. origenes obelis astericisq;
distinguerit: quos uel additos uel de
theodotione sumptos. translatōm
antique inseruit. p̄bans defuisse
qd̄ additum ē. Discant igitur ob-
trectatores mei recipere in toto qd̄ in
partib; susceperunt: aut interpretati-
ōe meā cum astericis suis radere.
Atq; enī fieri potest. ut quos plura
intermisisse p̄spexerunt. n̄ eisdem
etiā in quib;dam errasse fateant:
p̄cipue in iob. Cui si ea que sub as-
tericis addita sunt subtraxeris. p̄s
maxima uoluminis detrunccabitur:
et hoc duntaxat apud grecos. Ce-